

Verslag

Onderwerp: Omgevingswerkgroep Thorn - Wessem

Plaats/datum bespreking: Thorn, 18-04-2017

Voorzitter: Sandra Kemps en Joey Willemsen

1. Inleiding en kennismaking

Tijdens de voorstelronde geven de aanwezigen aan met welk belang hij/zij is aangeschoven in deze omgevingswerkgroep.

- Beekherstel Thornerbeek en Panheelderbeek integraal in het plan voor dijkversterking meenemen, zodat waterveiligheid hand in hand gaat met wateroverlast.
- Woonachtig in gebied, heeft de ruilverkaveling 'Land van Thorn' meegemaakt; Op eigen initiatief met andere partijen uit het gebied een bijeenkomst gehouden om antwoorden te bedenken op de vele vragen die ze hebben. Conclusie: voorkom koste wat kost dat het retentiebekken er komt zoals gepresenteerd.
- Verander niet teveel in het gebied.
- Luister naar de omgeving.
- Kwelwater en eventuele ontwikkeling retentiegebied is voor Thorn een groot probleem.
- Voorzitter van stichting De Drie Eggen: bescherming van Vijverbreek tegen grindwinning. Grindmaatschappijen hebben daar veel grond in eigendom (ligt op Belgisch grondgebied).
- Benieuwd naar de plannen en de gevolgen voor de omgeving.
- De gelegenheid krijgen om te onderzoeken of de oplossing door heel Wessem gedragen wordt.
- Geen retentiebekken, behoud van landschap.
- Zo min mogelijk impact voor de omgeving.
- Woonachtig in Thorn, maar spreekt niet als zijnde een dorpsraad. Vertegenwoordigt wel de bevolking van Thorn; Behoud van cultureel erfgoed Thorn en betrek mensen uit regio Thorn en Wessem.
- Een goed beeld krijgen van de maatregelen die getroffen kunnen/moeten worden.
- Eigen boerderij in aangewezen retentiegebied.
- Vertegenwoordiger LLTB: landbouw mag geen millimeter meer in moeten leveren dan elke andere grondeigenaar in het gebied. Eerlijk delen. Vb. niet de natuur alle ruimte, waarbij landbouw moet inleveren.

- Eigen boerderij in aangewezen retentiegebied; Verwacht te worden verplaatst als retentiegebied doorgaat.
- Meedenken voor andere bewoners uit Wessem.
- Neem de tijd om tot de best mogelijke (en gedragen) oplossing te komen.
- Betrek het gebied buiten Thorn en Wessem als retentiegebied.
- Functioneren van de rivier de Maas en het retentiebekken.
- Ruimtelijke kwaliteit, inpassing passend bij het gebied Thorn-Wessem.
- Beleidsmedewerker water, vanaf 2016 hoort daar ook hoogwater bij.
- Beleid ten aanzien van groen, natuur en landschap.
- Behouden en waar kan versterken van de kwaliteit van groen, natuur en landschap.
- Kwalitatief beste oplossing voor het gehele gebied.
- Ecologische en maatschappelijke waarde een goede plek geven.

Jessica Reker en Sandra Kemps zijn de omgevingsmanagers vanuit het Waterschap voor onder andere dit dijktraject. Voor het Waterschap is het belangrijk dat het proces goed doorlopen wordt en er duidelijke afstemming en communicatie met de omgeving plaatsvindt, waarbij de omgeving actief meedenkt met wat we gaan maken. Een eindresultaat waar de omgeving achter staat.

Joey Willemsen is aanwezig namens het ingenieursbureau dat is ingehuurd door Waterschap Limburg en verzorgt de verslaglegging. Het ingenieursbureau bestaat uit een samenwerking tussen Witteveen+Bos en Arcadis.

2. Verslag vorige omgevingswerkgroep

De vorige omgevingswerkgroep heeft plaatsgevonden op 17 november 2016.

Graag de volgende tekstpassage herformuleren, want dit is zo niet gezegd: "Omgeving heeft veel vragen over nut en noodzaak en de werking van het retentiegebied."

De omgeving begrijpt het probleem en de werking van het retentiegebied juist erg goed, maar ziet het nut niet in om tussen Thorn en Wessem een retentiegebied te realiseren als het gebied al veel door kwelwater geteisterd wordt.

3. Uitleg omgevingswerkgroep en ontwerpatelier

Omgevingswerkgroep

Tijdens de kanssessie in 2016 zijn de gebieden Thorn-Wessem en Heel gezamenlijk besproken. Voor de omgevingswerkgroepen zijn de dijktrajecten Thorn-Wessem en Heel opgeknipt om meer focus aan te kunnen brengen in beide dijktrajecten. De verslagen van alle omgevingswerkgroepen worden op de website geplaatst.

In een omgevingswerkgroep worden per dijktraject 10-30 deelnemers meegenomen in het proces, de voortgang, de dilemma's en keuzes van het betreffende dijktraject. De komende maanden ligt de focus op het gezamenlijk uitwerken van een aantal vraagstukken en ontwerpen. Op zo'n manier dat

de stuurgroep een goed onderbouwde en overwogen keuze voor een voorkeursalternatief (VKA) kan maken en hier een advies over kan uitbrengen aan Waterschap Limburg.

Hierbij maken we graag gebruik van de gebiedskennis van deelnemers uit de omgevingswerkgroep. Hierbij is het van belang dat de omgevingswerkgroep uit een juiste vertegenwoordiging bestaat van de verschillende belangen in Thorn en Wessem.

Tijdens de omgevingswerkgroep wordt geconstateerd dat de volgende partijen nog ontbreken:

- eigenaar landgoed de Kleine Hegge.
- eigenaren / ondernemersvereniging van bedrijven in St. .Mauritshaven.

Waterschap Limburg neemt de omgevingswerkgroep serieus en ziet dat graag wederzijds. Opgave als deelnemer betekent commitment dat men er tijd en energie in wil steken en bijvoorbeeld een bericht van verhindering indien men niet kan.

Ontwerpatelier

Naast de omgevingswerkgroepen wordt er ook een ontwerpatelier georganiseerd waarbij in klein verband (ca. 8-10 mensen) een specifieke ontwerppogave behandeld wordt. Voor Thorn-Wessem geldt dit in dijksectie 4, waar een dijkversterking noodzakelijk is van de dijk van de Maasboulevard.

De begeleiding van de ontwerpateliers ligt bij onze ontwerpleiders, maar als omgevingsmanagers zijn we daar wel bij aanwezig.

4. Uitleg proces tot Voorkeursalternatief (VKA)

Sandra licht het proces toe om te komen tot een voorkeursalternatief. We bevinden ons nu in de verkenningsfase. In de eerdere kanssessies zijn oplossingsrichtingen en zoekgebieden tot stand gekomen. De mogelijke oplossingsrichtingen, dit speelveld, zijn vastgesteld door de stuurgroep (zeef 1). De komende periode (zeef 2) worden de oplossingsrichtingen nader onderzocht en tegen elkaar afgewogen om een voorkeursalternatief te kunnen kiezen. Een alternatief dat haalbaar, maakbaar, betaalbaar en realiseerbaar is, met draagvlak van de omgeving en het bestuur. De oplossingsrichtingen worden daarom onderzocht op verschillende aspecten, waarvoor deels nog veldonderzoek nodig is.

Belangrijke vragen en antwoorden met betrekking tot het proces tot VKA:

Hoe kan je op dit moment toewerken naar een VKA, terwijl er nog onderzoek gaande is?

We werken toe naar een voorkeursalternatief, waarbij een deel van de veldonderzoeken nodig is om een keuze te kunnen maken. In de komende periode worden de oplossingsrichtingen verder uitgewerkt en beoordeeld, onder andere met behulp van de resultaten uit de veldonderzoeken. Hierbij valt te denken aan onderzoek naar de bodemkwaliteit en de grondwaterstanden. Verder onderzoeken wij de inundatiefrequenties (hoe vaak komt een waterstand voor) in het voorgestelde retentiegebied, Groeskamp, St. Mauritshaven en de grondstoffenboulevard, die inzicht geven in hoe vaak bijvoorbeeld het betreffende gebied onder water loopt bij buitendijks (blijven) liggen.

Maar niet al het onderzoek is van belang voor de keuze van het VKA. Bij het VKA wordt een keuze gemaakt in ligging van het tracé en type dijk. De exacte hoogte, het maatwerk, wordt in de volgende fase (de planuitwerkingsfase) nader uitgewerkt.

Bent u van plan om een VKA te kiezen voor de zomer 2017?

Voor alle 14 dijktrajecten wordt gestreefd naar een VKA voor de zomer. De complexiteit van een dijktraject bepaalt echter de daadwerkelijke planning. In complexe situaties zoals Thorn-Wessem is het te verwachten dat de planning doorschuift. Het is dan ook niet waarschijnlijk dat er voor Thorn-Wessem voor de zomer een VKA ligt.

Reactie: er moet niet over 'jaren' gesproken worden, aangezien de realisatie vanaf 2019 staat gepland. Het betreft daarmee een periode van 1,5 jaar.

Hoe verhoudt de keuze in dijktraject Thorn-Wessem zich in de tijd tot de keuze bij andere dijktrajecten? Is de keuze afhankelijk van besluiten stroomopwaarts of stroomafwaarts?

Elk dijktraject afzonderlijk beschermt de kernen binnen het desbetreffende dijktraject. Hierdoor kan voor de meeste dijktrajecten een VKA gekozen worden, ongeacht de keuze en tijdsperiode van aanliggende dijktrajecten. Zoals gezegd bestaat het VKA daarnaast uit een tracé en type dijk.

Wat is het invloedsgebied van een retentiebekken en rivierverruiming?

Een retentiebekken heeft invloed benedenstrooms. Het retentiegebied tussen Thorn-Wessem levert bijvoorbeeld effect in Venlo. Een rivierverruiming heeft invloed bovenstrooms.

Wordt het financieel kader waar binnen gewerkt moet worden, meegenomen in de afweging en keuze tot voorkeursvariant?

Nee, er wordt geen rekening gehouden met een financieel kader. Wel worden de onderlinge verhoudingen in kosten inzichtelijk gemaakt en betrokken in de afweging tot een voorkeursalternatief.

5. Technische toelichting normering

Dhr. Kees Dorst geeft een toelichting over de oude en nieuwe normering (dia 8 t/m 14 in de presentatie). Reacties, vragen en antwoorden:

Dijkverlenging en verplaatsing vergroot kans op falen:

- Het risico wordt bepaald door kans x gevolg.
- Het gevolg wordt onder andere bepaald door de economische waarde.

Men maakt zich zorgen over 1) het verlengen van de dijk en 2) het verplaatsen van de dijk richting de woningen. Beide vergroot de kans op falen van de dijk.

Wordt de situatie niet juist onveilig door aanleg van een retentiegebied? Bij hoog water ontstaat er een kom, omgeven door hoog water.

Dhr. Kees Dorst licht toe dat bij het bepalen van de veiligheid er gekeken wordt naar hoeveel mensen er in een bepaald gebied wonen en hoe snel men weg kan. De dijken rondom het retentiegebied moeten voldoen aan de wet. De dijken rondom het retentiegebied zullen daarom aan dezelfde

veiligheidsnormen voldoen als de andere dijken rondom Thorn en Wessem. Het veiligheidsniveau blijft daarmee gelijk.

Wordt er ook afgestemd met België?

Er zijn veelvuldige internationale overleggen. RWS licht toe dat er in België in de Grensmaas veel gegraven is om ruimte te bieden aan de Maas. Ook zijn de dijken in België hoger dan in Nederland, omdat daar hogere waterstanden voorkomen.

Hoe hoog worden de dijken in het dijktraject Thorn-Wessem?

De dijkversterking zal liggen tussen 0,5 - 1 meter op de bestaande dijk. De ophoging varieert ten opzichte van de huidige kruinhoogte. Het waterschap heeft recent de nieuwe waterstanden ontvangen in relatie tot de nieuwe norm en berekent aan de hand daarvan de kruinhoogten van de dijken.

6. Toelichting dijktypen

Door de landschapsarchitecten Van Bosch&Slabbers en H+N+S zijn 8 algemene dijktypen gedefinieerd. In de volgende omgevingswerkgroep wordt nader ingegaan op de mogelijke dijktypen die toegepast kunnen worden in het dijktraject Thorn-Wessem.

Welke kleigrond wordt gebruikt? Als de grond uit het gebied wordt gehaald (en rondom Thorn-Wessem gegraven moet worden) ontstaat er een probleem met het grondwater.

Het is nog niet bekend waar de benodigde grond vandaan komt. Allereerst is het van belang om na te denken over de mogelijke oplossingsrichting. Daarnaast is het zo dat er kwaliteitsnormen gelden voor de toe te passen grond.

7. Toelichting oplossingsrichtingen dijktraject

Sandra licht de verschillende oplossingsrichtingen toe in het dijktraject Thorn-Wessem.

Dijksectie 1 Grote Hegge

Er zijn twee opties:

1. optimaliseren bestaande dijk (groen) al dan niet met verleggen van de Thornerbeek.
2. dijkverlegging richting kern Thorn.

Reacties:

- Actie Waterschap: op kaart de aansluiting op de dijken in België opnemen.

- Voorkeur voor oplossingsrichting:

o De dijkverlegging kan rekenen op weinig draagvlak: de teruglegging levert slechts een klein stuk rivierverruiming maar gaat gepaard met grote nadelen. Deze oplossingsrichting gaat door het beschermde dorpsgezicht van Thorn, legt een groot gebied (en bebouwing zoals bejaardenhuis) buitendijks en zorgt voor (meer) kwel. Daarnaast ontstaat er een sleuf tussen de steilrand en de dijk waar kwel ontstaat en niet weg kan. De beek moet het kwelwater afvoeren, maar dat is niet mogelijk wanneer er gebruik gemaakt wordt van een retentiegebied.

o Voorkeur voor gebruik van de bestaande dijk, zonder retentiegebied.

- o Het tracé ten oosten van de Grote Hegge kan noordelijker gelegd worden, iets dieper in het gebied, waardoor meer groen/natuur langs de plas kan worden ontwikkeld.
  - o Voorkeur voor een optimalisatie van de bestaande dijk, omdat een gekartelde oplossingsrichting naar verwachting minder sterk is dan een rechte / vloeiende dijk.
- Houd rekening met Vijverbroek, dit is een natuurgebied maar in eigendom van baggeraars. Tot dusver is het gelukt om baggeren in dat gebied te voorkomen, maar laat ze niet daar baggeren voor het dijkenproject Thorn-Wessem.
  - Controleer het ruimtebeslag bij de optimalisatie van het bestaande dijktraject aan de noordzijde. Deze lijn gaat over het landgoed Kleine Hegge.

Dijksectie 2: Groeskamp

Is het reëel om hele recreatiegebied buitendijks te leggen?

Groeskamp is een opgespoten gebied. Er wordt nader onderzoek gedaan om te kijken hoe hoog Groeskamp ligt, hoe vaak Groeskamp onder water loopt en of er maatregelen getroffen moeten worden. Tevens wordt grondonderzoek gedaan of de ondergrond stevig genoeg is om een dijk te dragen

Heeft de oplossingsrichting met verlegging van de dijk naar de weg Meers gevolgen voor woningen langs de weg?

Ja, er wordt onderzocht wat de gevolgen zijn voor de woningen langs de weg, of de woningen kunnen blijven of niet, wat de inundatiefrequentie is et cetera.

Voorkeur voor een oplossingsrichting:

- o Wat gebeurt er met het achterliggende gebied? Wat wordt er met de beken gedaan? De beek speelt hier een belangrijke rol aangezien het water afgevoerd moet worden naar de Maas. Kan dat niet, dan zal het 'aangewezen' retentiegebied vollopen met kwelwater.

Toegelicht wordt dat er voor alle oplossingsrichtingen onderzocht moet worden hoe het water vanuit België en het kwelwater via de beken afgevoerd moet worden naar de Maas, waarbij zo min mogelijk gebruik gemaakt hoeft te worden van pompen.

Dijksectie 3 Mauritshaven

Is het ophogen van bedrijventerrein een reële oplossing?

Deze oplossingsrichting wordt in deze stap nader onderzocht, maar zal naar verwachting afvallen op basis van kosten, omdat de kosten in verhouding waarschijnlijk vele malen hoger liggen dan die van de andere oplossingsrichtingen.

Dijksectie 4 Maasboulevard Wessem

Sandra licht toe dat voor dijksectie 4 een ontwerpatelier komt, met mensen die in Wessem aan de Maasboulevard wonen. Actie: uitwisselen contactgegevens uit de buurtvereniging Maasboulevard.

o Er liggen kansen om de Maasboulevard ook vanaf de waterkant aantrekkelijker te maken, dat is het nu niet.

Dijksectie 5: Grondstoffenboulevard

- Wanneer de A2 gebruikt wordt als waterkering komt de bereikbaarheid van de autosnelweg voor Wessems in gevaar. Zorg voor een goede bereikbaarheid van de autosnelweg.
- Men geeft aan dat onderzocht moet worden of het natuur- en recreatiegebied Leerke Ven ten noorden van de sluis, gebruikt kan worden als retentiegebied. Het is een natuur- en recreatiegebied. Waterschap geeft aan dat deze optie bekeken zal worden.

Dijksectie 6 en 7: retentiegebied

Er is bij de aanwezigheid veel weerstand tegen een retentiegebied tussen Thorn en Wessems en voorzien (nog meer) wateroverlast door kwel. RWS licht de achtergrond van het retentiegebied toe:

Het huidige systeem bestaat uit 42 waterbergingsgebieden, die aangelegd zijn op basis van de oude norm. Bij extreem hoog water komt er water in deze gebieden te staan. RWS licht toe dat deze extreem hoog water situaties gepaard gaan met veel hogere afvoeren dan het geval was in '93 en '95. In de jaren '93 en '95 is er ook geen Maaswater in het retentiegebied gekomen, maar beek- en kwelwater. Alle 42 gebieden zijn daarmee in feite reeds retentiegebieden. Dit is een onwenselijke situatie. In het Deltaprogramma is samen met waterschappen, provincies en rijk het hele Maassysteem bekeken en bepaald dat voor alle bebouwde gebieden aangesloten moet worden bij de landelijke norm zodat bewoners net als in de rest van Nederland een basisveiligheid hebben. Omdat het niet zeker is dat er voldoende plek is om hoog water af te kunnen voeren zijn een 12-tal gebieden aangewezen waar de bergingswerking behouden moet blijven. Het gebied tussen Thorn en Wessems is daar een van. Om de dorpskernen daar niet de dupe van te laten worden, worden keringen om Thorn en Wessems heengelegd met eenzelfde overstromingsnorm als de nieuw aan te leggen primaire keringen langs de Maas. Het retentiegebied wordt ingezet net voor een eventuele dijkdoorbraak om overstroming (met eventueel dodelijke gevolgen) te voorkomen.

Hieronder zijn de belangrijkste opmerkingen en vragen samengevat. Afgesproken wordt dat het retentiegebied een agendapunt wordt in de volgende omgevingswerkgroep (actie Waterschap):

- Hoeveel hectare beslaat het retentiegebied en is het retentiegebied groot genoeg om wat te kunnen betekenen?

Dit is nog niet bekend.

- Namens de dorpsraad Wessems is een retentiegebied geen optie. Wessems komt bij hoog water en gebruik van een retentiebekken in een kom te liggen. De enige locatie waar kwelwater dan weg kan, is via Wessems waardoor er in geheel Wessems wateroverlast ontstaat. Hogere dijken leiden tot hoger kwelwater. In de huidige situatie gaat het kwelwater nu voornamelijk omhoog in het retentiegebied, maar is er ook in Wessems reeds overlast. Toegelicht wordt dat er in de huidige situatie bijna elk jaar met tractoren in Wessems water de Maas ingepompt moet worden.

- Als de dijken van België het begeven ontstaat er een sleuf tussen de steilwand Thorn en de dijk, waardoor het water vastloopt in het gebied tussen Thorn en Wessem. Men voelt zich niet veiliger met hogere dijken dan met lage dijken.
- Onderzoek moet ook inzicht geven over hoe geborgen water ook weer het gebied kan verlaten en hoe het zit met evacuatie van mensen die in het gebied wonen.
- Voorkeur voor een retentiegebied omdat er sowieso sprake zal zijn van wateroverlast. Of wateroverlast als gevolg van kwelwater (de schade die ontstaat wordt niet vergoed) óf wateroverlast als gevolg van het retentiegebied, waarbij er vanuit gegaan wordt dat schade dan wel vergoed wordt.
- Het heeft geen zin om boerderijen in het retentiegebied (waaronder haar eigen boerderij) te beschermen met een dijk (oplossingsrichting 7b) omdat die boerderijen toch al wateroverlast hebben als gevolg van kwel.
- Geadviseerd wordt om ook rekening te houden met eventuele verkeersoverlast vanuit Groeskamp.
- Zijn de gevolgen onderzocht van een eventuele dijkdoorbraak in België? Dit kan leiden tot een domino effect van dijkdoorbraken of water tussen steilrand en dijk in kan komen en het richting Thorn en Wessem stroomt.

Afgesproken wordt dat het waterschap de werking van het retentiegebied nader onderzoekt en in beeld brengt, waarbij kwel een belangrijke onderzoeksopgave is. Daarnaast wordt een afspraak gemaakt om te praten over het retentiegebied en de kwelwaterproblematiek (Actie Waterschap).

8. Afsluiting, evaluatie en rondvraag

Volgende bijeenkomst:

12 juli is de volgende bijeenkomst van de stuurgroep. Deze heeft een informatief karakter. Voordien vindt de volgende omgevingswerkgroep en een informatieavond plaats. Hiervoor ontvangt u een uitnodiging.

Het ontwerpatelier zal voor de omgevingswerkgroep plaatsvinden, zodat er een terugkoppeling van het ontwerpatelier mogelijk is in de omgevingswerkgroep.

Tips/evaluatie/ideeën:

- Graag in de volgende omgevingswerkgroep aangeven wat de kwestie is en waar reactie gegeven kan worden.
- Er ontbreekt een technische onderbouwing nut en noodzaak van het retentiegebied. Dit wordt op de agenda gezet voor volgende omgevingswerkgroep (actie Waterschap).
- Neem voldoende tijd om een voorkeursvariant te kiezen.

Voor contact met de omgevingsmanagers kunt u mailen naar het algemene mailadres: dijkversterking@waterschaplimburg.nl onder vermelding van dijktraject Thorn-Wessem.

De mail wordt dan doorgezonden naar de juiste personen.